

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/64/2022
Identifikačné číslo spisu:	2111210164
Dátum vydania rozhodnutia:	24.08.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Zemková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:2111210164.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov: 1/ V. Q. U., bývajúcí trvale v U., B. O. XXXX/XX, 2/ Z. U., bývajúcí trvale v U., B. O. XXXX/XX, obaja zastúpení: RUŽIČKA AND PARTNERS s.r.o., Vysoká 2/B, Bratislava, proti žalovaným: 1/ Slovenská republika, za ktorú koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Pribinova 2 a 2/ Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Pribinova 2, o ochranu osobnosti, vedenom na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 16C/69/2011, o dovolaní žalovanej 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Trnave sp. zn. 9Co/93/2020 zo 7. decembra 2021, takto

rozhodol:

Dovolanie v časti náhrady škody a trov konania týkajúcich sa tohto nároku o d m i e t a.

Rozsudok Krajského súdu v Trnave sp. zn. 9Co/93/2020 zo 7. decembra 2021 v napadnutej časti potvrdzujúcej výroky rozsudku Okresného súdu Trnava č. k. 16C/69/2011-697 z 15. júla 2020 vyhovujúce žalobe o náhradu nemajetkovej ujmy a o trovách konania z r u š u j e a vec vracia Krajskému súdu v Trnave v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie.

Žalovaná 1/ je povinná zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ náhradu trov dovolacieho konania o zaplatenie náhrady škody v rozsahu 100%; o výške náhrady rozhodne súd prvej inštancie.

Odôvodnenie

1.1 Okresný súd Trnava (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 16C/69/2011 -697 z 15. júla 2020 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ a žalobkyni 2/ (ďalej aj „žalobcom“), každému z nich, sumu 5.000,- Eur, titulom náhrady nemajetkovej ujmy a sumu 1.432,50 Eur titulom náhrady škody. Vo zvyšnej časti žalobu zamietol.

1.2 V konaní o určenie, že žalovaná svojím protiprávnym konaním spočívajúcim v nerešpektovaní nariadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „MV SR“) zo dňa 17. júla 2003 o celách policajného zaistenia, zasiahol do práva na súkromný a rodinný život žalobu žalobcov 1/ a 2/, súd žalovanému nárok na náhradu trov nepriznal. Žalobcom priznal nárok na náhradu trov konania o náhradu nemajetkovej ujmy v rozsahu 100%. Žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov konania o zaplatenie náhrady škody.

1.3 V odôvodnení rozsudku súd prvej inštancie konštatoval, že spornou v danej veci bola otázka pasívnej vecnej legitímácie žalovanej a jej zodpovednosť. V konaní nebolo žiadnej pochybnosti o tom, že nárok žalobcov je nárokom uplatneným v zmysle § 11 a nasl. zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „OZ“). Vo veci pasívnej legitímácie je súd prvého stupňa viazaný názorom odvolacieho súdu vysloveným v uznesení č. k. 9Co/309/2016-607 zo dňa 26. októbra 2017, ktorým bola konštatovaná pasívna vecná legitímácia žalovanej. Vo vzťahu k uplatnenému určovaciemu nároku súd prvej inštancie uviedol, že zo skutkových tvrdení žalobcov nevyplynulo žiadne konanie policajta, ktoré by nerešpektovalo čl. 5 ods. 1 Nariadenia MV SR zo dňa 17. júla 2003 o celách policajného zaistenia, v zmysle ktorého predvádzanie osoby umiestnenej v cele zabezpečuje policajt, ktorý vykonáva vo veci trestné stíhanie, alebo jeho nadriadený, pričom za ochranu osoby prevzatej z cely až do jej vrátenia do cely zodpovedá policajt, ktorý ju prevzal. Povinnosťou žalovanej však bolo zamedziť poškodenému vo svojej samovražde, v predmetnej veci najmä zabezpečením miestnosti, do ktorej bol poškodený predvedený z policajnej cely. Súd prvej inštancie tak konštatoval, že zo strany žalovanej došlo k zásahu do osobnostných práv žalobcov. Pri určení výšky nemajetkovej ujmy vychádzal súd prvej inštancie zo sumy priemernej mzdy, do úvahy bral aj ekonomický vývoj spoločnosti. Súd vychádzal z čiastky 15.000,- Eur, zohľadnením miery zavinenia poškodeného došlo k poníženiu základnej čiastky náhrady na 7.500,- Eur a po zohľadnení postoja žalovanej považoval za spravodlivú sumu odškodnenia 5.000,- Eur pre každého zo žalobcov. Taktiež priznal nárok na náhradu škody, ktorá vznikla žalobcom v súvislosti s pohrebom, a to vo výške 1.432,50 Eur.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej 1/ rozsudkom zo 7. decembra 2021 sp. zn. 9Co/93/2020 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Uviedol, že súd prvej inštancie vykonal dokazovanie v potrebnom rozsahu a stotožnil sa so skutkovými i právnymi závermi, ku ktorým dospel. K odvolacím námietkam, konkrétne k námietke ohľadom pasívnej vecnej legitímácie konštatoval, že s poukazom na judikát R 127/2014, stačilo žalovať Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, ako štátny orgán verejnej moci. Označenie štátu popri MV SR tak bolo podľa odvolacieho súdu nadbytočné, avšak zamietnutie nároku žalobcov z dôvodu tejto nadbytočnosti, pre nedostatok vecnej legitímácie, by bolo odmietnutím spravodlivosti. Vo vzťahu k námietke o tom, že súd prvej inštancie rozhodol nad rámec návrhu, keď priznal plnenie každému zo žalobcov a nie spoločne a nerozdielne, odvolací súd uviedol, že súd nie je viazaný návrhom žalobcu. Ak súd zistí, že v konkrétnej veci nejde o spoločnú zodpovednosť, nič mu nebráni v tom, aby rozhodol o delenom plnení. O prekročení žalobného návrhu by išlo len v prípade, ak by súd priznal žalobcom viac ako 250.000,- Eur, ktoré v žalobnom návrhu žiadali. Prekročením návrhu však nie je, ak súd skutok posúdi po právnej stránke inak, než to urobil žalobca. Záverom odvolací súd konštatoval, že žalovaná mala chrániť poškodeného aj proti jeho vlastnému konaniu, ktorým si mohol ohrozovať život. Žalovaná nezabezpečila ochranu zdravia a života poškodeného, čím došlo k neoprávnenému zásahu do práv žalobcov.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná 1/ dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzuje z § 420 písm. f/ CSP a z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Namietala nedostatok pasívnej vecnej legitímácie v spore o ochranu osobnosti. Žalovaná poukázala na skutočnosť, že od zmeny právneho posúdenia veci, kedy sa uplatnený nárok posudzoval podľa § 11 a nasl. OZ, nemožno vyvodzovať zodpovednosť voči štátu. Zároveň poukázala na ustálenú súdnu prax, v zmysle ktorej nie je možné stotožňovať štát so štátnym orgánom. Zodpovednosť štátu prichádza do úvahy len v špecifických prípadoch, napr. podľa zákona č. 514/2003. Z. z., nie však vo veciach uplatnených podľa § 11 a nasl. OZ, kedy sa možno domáhať ochrany len na súkromnoprávnej báze. Žalovaná poukázala na viaceré rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „Najvyšší súd SR“, aj „najvyšší súd“, „dovolačný súd“). Na základe uvedeného došlo podľa žalovanej 1/ k nesprávnemu procesnému postupu súdu, čím došlo k porušeniu práva Ministerstva vnútra SR na spravodlivý proces. Dovolateľka taktiež poukázala na skutočnosť, že žiaden právny predpis nestanovuje povinnosť ochrany osoby pred spáchaním samovraždy. Vo vzťahu k zabezpečeniu miestnosti dovolateľka uviedla, že táto nebola celou policajným zaistením a ani výsluchovou miestnosťou Policajného zboru SR. Stavebné požiadavky na miestnosť, kde sa vykonáva rozhodovanie súdu v trestných veciach, nie sú upravené v zákone o Policajnom zbore. Poškodený (syn žalobcov) v čase smrti už nebol v jurisdikcii orgánov Policajného

zboru, lebo o jeho právach rozhodoval sudca pre prípravné konanie a ku skoku z okna došlo po oznámení sudcu o vzatí (nebohého) do väzby. Dovolateľka vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP poukázala na rozhodnutia, od ktorých sa odvolací súd odklonil, a to rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/176/2012 (R127/2014), 3Cdo/201/2007, 4Cdo/168/2009, 3Cdo/176/2013. Dovolateľka taktiež namietala, že súd porušil zásadu „ultra petitem“, keď priznal nárok každému zo žalobcov a nie spoločne a nerozdielne. Dovolateľka poukázala na skutočnosť, že v konaní nebolo preukázané žiadne jej protiprávne konanie alebo porušenie zákonom stanovenej povinnosti. Do dnešného dňa nebol určený porušovateľ povinnosť ani povinnosť, ktorá mala byť porušená. Konanie samotného poškodeného vo svojej podstate konzumuje všeobecnú prevenčnú povinnosť žalovanej, resp. inej osoby. Za okolností, za ktorých k udalosti došlo nie je možné konštatovať, že by prítomní príslušníci PZ porušili akúkoľvek povinnosť vo vzťahu k ochrane poškodeného a jeho života. Záverom dovolateľka konštatovala, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobením nemajetkovej ujmy žalobcom, avšak neurčil existenciu neoprávneného zásahu do osobnostných práv žalobcov a tým rozhodol o žalobe bez právneho základu. Na základe uvedeného navrhla dovolateľka rozhodnutie odvolacieho súdu i súdu prvej inštancie zrušiť a konanie zastaviť.

4. Žalobcovia vo vyjadrení k dovolaniu navrhli, aby odvolací súd podané dovolanie odmietol, resp. zamietol ako bezdôvodné. Mali za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu nie je odklonom od ustálenej rozhodovacej praxe ako to uviedla dovolateľka. Taktiež namietali, že dovolanie nespĺňa kvalitatívne požiadavky odôvodnenia. Žalobcovia mali za to, že žaloba bola podaná voči pasívne vecne legitimovanému subjektu.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 2 písm. b/ CSP), v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie treba v časti o zaplatenie náhrady škody odmietnuť a v časti o náhradu nemajetkovej ujmy rozsudok odvolacieho súdu zrušiť. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) je uvedené v nasledovných bodoch:

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. V zmysle § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. V zmysle § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom

spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10. V danom prípade žalovaná 1/ prípustnosť dovolania vyvodila z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu zmätočnosti uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

11. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplyva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

12. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a tiež rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

13. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom sporovom či mimosporovom konaní, potom už „postupom súdu“ vôbec nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (pozri rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1ECdo/10/2014, 3Cdo/146/2013). Podľa právneho názoru dovolacieho súdu treba pojem „procesný postup“ súdu vykladať takto aj za právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016.

14. V predmetnej veci dovolateľka namietala predovšetkým nedostatok jej pasívnej vecnej legitímácie v spore. Tvrdila, že ako žalovanú stranu sporu stačilo označiť Ministerstvo vnútra SR a taktiež poukázala na skutočnosť, že štát nie je možné stotožňovať so štátnym orgánom s vlastnou právnou subjektivitou.

15. V súčasnosti platná právna úprava dôsledne rozlišuje medzi právom na ochranu osobnosti podľa § 11 a nasl. OZ (s ním spojeným právom na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch) a právom na náhradu škody v zmysle § 415 a nasl. OZ. Medzi týmito dvomi inštitútmi je pojmová a obsahová odlišnosť. Právo na ochranu osobnosti predstavuje nemajetkové právo, rýdzo osobnej povahy a je úzko späté s osobnosťou človeka a jej prejavmi. Právo na náhradu škody a právo na ochranu osobnosti fyzickej osoby podľa platnej právnej úpravy teda predstavujú dve celkom samostatné práva, ktoré sú podmienené rôznou sférou ochrany zabezpečovanej Občianskym zákonníkom. Nemajetkovú ujmu za zásah do osobnostných práv usmrtením blízkej osoby možno uplatňovať len mimo rámec inštitútu zodpovednosti za škodu.

16. Pokiaľ ide o pasívnu vecnú legitímáciu v sporoch o ochranu osobnosti, dovolací súd uvádza nasledovné. Pasívna legitímácia je stav, ktorý znamená že subjekt práva je nositeľom subjektívnej

povinnosti vyplývajúcej z hmotného práva. Kým pasívne legitimovaným subjektom, voči ktorému je uplatňovaný nárok na náhradu škody spôsobenú orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci môže byť v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. len štát, pasívne legitimovaným subjektom, voči ktorému je uplatňovaný nárok na ochranu osobnosti podľa § 11 a nasl. OZ je pôvodca neoprávneného zásahu do osobnostných práv. Inak povedané, v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej zásahom do osobnostných práv je v zmysle § 11 a nasl. OZ nositeľom hmotnoprávnej povinnosti ten subjekt, ktorý neoprávnený zásah do osobnostných práv spôsobil.

17. V prejednávanej veci sa žalobcovia domáhali ochrany proti neoprávnenému zásahu do osobnostných práv a to vo forme náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch a vo forme náhrady škody spôsobenej výdavkami na pohreb poškodeného. V priebehu konania pred súdom prvej inštancie a následne aj pred odvolacím súdom bolo ustálené, že nárok žalobcov je potrebné posudzovať podľa § 11 a nasl. OZ s nie podľa zákona č. 514/2003 Z. z. Skutočnosť, že pasívne legitimovaným subjektom v danom spore je Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky žiadna zo strán nespochybňovala ani nerozporovala. Spornou skutočnosťou bolo označenie Slovenskej republiky ako žalovanej strany spolu, s Ministerstvom vnútra SR.

18. Žalobcovia v podanej žalobe označili žalovaných nasledovne:

- 1/ Slovenská republika, Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Trnave;
- 2/ Slovenská republika, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky;

Dovolací súd považuje za potrebné uviesť, že pokiaľ ide o žalobcami označený žalovaný subjekt 1/, t. j. Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Trnave, tak voči tomuto žalovanému bolo konanie zastavené uznesením Okresného súdu Trnava č. k. 16C/69/2011-247 z 30. januára 2014, a to z dôvodu zrušenia rozpočtovej organizácie Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Trnave, v dôsledku čoho došlo k strate spôsobilosti byť účastníkom konania. Okresný súd Trnava konanie voči Krajskému riaditeľstvu Policajného zboru v Trnave pre neodstrániteľný nedostatok podmienky konania podľa § 104 Občianskeho súdneho poriadku právoplatne zastavil.

19. V súvislosti so žalobcami označeným žalovaným subjektom 2/, dovolací súd uvádza nasledovné: Žalobcovia v podanej žalobe označili ako žalovaného 2/ Slovenskú republiku, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Tým, že tieto dva subjekty oddelili čiarkou, je podľa názoru dovolacieho súdu potrebné chápať takéto označenie žalovaného ako označenie dvoch subjektov, teda za žalovaných treba považovať Slovenskú republiku, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra SR a Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Odvolací súd teda pochybil, keď ako pasívne legitimovaný subjekt označil len Slovenskú republiku, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra SR a nerozhodoval aj so žalovaným 2/ Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky.

20. Predpokladom úspešného uplatnenia práva na ochranu osobnosti je jednak to, že došlo k neoprávnenému zásahu a jednak to, že tento zásah bol objektívne spôsobilý privodiť ujmu na chránených osobnostných právach. Avšak skôr, ako sa súd začne venovať skúmaniu týchto predpokladov, je nevyhnutné ustáliť otázku, do koho práv bolo zasiahnuté (subjekt ochrany) a kto sa zásahu dopustil (subjekt zásahu). Inak povedané, je potrebné rozlíšiť procesnú legitimáciu od hmotnoprávnej legitimácie. Až keď súd dospeje k záveru, že v žalobe označené subjekty sú aktívne a pasívne vecne legitimované, pristúpi k skúmaniu hmotnoprávnej legitimácie, a teda či uplatnený nárok je legitímny (k tomuto pozri rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/201/2007 z 30. júla 2008).

21. Dovolací súd je toho názoru, že pri posudzovaní uplatneného nároku podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti a nemajetkovej ujmy sa malo konať s Ministerstvom vnútra SR, keďže je subjektom práva nesúcim subjektívnu povinnosť vyplývajúcu z hmotného práva. Pokiaľ ide o označenie žalovaného 1/ v prejednávanom spore a to Slovenskej republiky, za ktorú koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, je príznačné k uplatnenému nároku o náhradu škody. Z obsahu spisu je zrejmé, že prišlo k nedostatku (k vade) v konaní, avšak nemožno takémuto nedostatku pripisovať váhu takého rozmeru, ktorá by mala za následok zamietnutie celého nároku žalobcov. Súd je pri rozhodovaní viazaný

právnymi predpismi, avšak je dôležité, aby dbal aj na spravodlivosť, o to viac v sporoch, kde v dôsledku konštatovaných pochybení niektorej zo strán sporu došlo k smrti človeka. Jednoducho povedané v situácii, kedy bola utrpená strata na ľudskom živote, je nevyhnutné, s prihliadnutím na okolnosti konkrétneho prípadu, v primeranej miere ustúpiť od striktných formulácií a povýšiť nad ne samotnú spravodlivosť, v úmysle aspoň čiastočne zmierniť dôsledky neoprávneného zásahu, ktorého sa mala žalovaná strana dopustiť. V kontexte uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že označenie žalovaného, tak ako to urobili žalobcovia, nemôže mať za následok zamietnutie celého nároku ako takého. Odvolací súd však mal rozlíšiť dva žalované subjekty, a to Slovenskú republiku, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra SR a Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Postupom, ktorý zvolil odvolací súd, tak bol prejednaný uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy iba voči žalovanej Slovenskej republike a nie so žalovaným Ministerstvom vnútra SR.

22. Pokiaľ ide o samotný zásah, súd prvej inštancie konštatoval, že k zásahu do práva na súkromný a rodinný život žalobcov nedošlo, keďže žalobcovia ako nositelia dôkazného bremena nepreukázali, že žalovaná sa dopustila porušenia čl. 5 ods. 1 Nariadenia MV SR o celách policajného zaistenia, avšak tým, že nedokázala zamedziť samovražde poškodeného, dopustila sa zásahu do osobnostných práv žalobcov, na základe čoho bola žalobcom priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v sume 5.000,- Eur, každému z nich. Dovolací súd súhlasí s dovolaťkou v tom, že žiaden právny predpis nestanovuje povinnosť ochrany osoby pred spáchaním samovraždy, avšak je potrebné poukázať na príslušné články Nariadení vydaných Ministerstvom vnútra SR.

23. Podľa čl. 5 ods. 1 posledná veta Nariadenia MV SR zo 17. júla 2003 o celách policajného zaistenia, za ochranu osoby prevzatú z cely až do jej vrátenia do cely zodpovedá policajt, ktorý ju prevzal.

24. Podľa čl. 10 ods. 2 nariadenia MV SR z 21. septembra 1993 o eskortovaní osôb, vyšetrovatelia alebo policajné orgány, ktorí zodpovedajú za vykonanie úkonov trestného konania, pre účely ktorých je eskorta zabezpečovaná, nesmú byť veliteľom eskorty, ani eskortujúcimi policajtmi. Za stráženie eskortovanej osoby počas vykonávania týchto úkonov zodpovedajú eskortujúci policajti.

25. Občiansky zákonník v § 11 priznáva každej fyzickej osobe právo na ochranu proti zásahom do osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy. Zákon nedefinuje pojem zásah ani nepodáva výpočet konkrétnych foriem zásahov, ktorými môžu byť dotknuté jej osobnostné práva. Je ním však bezpochyby tak aktívne konanie, ako aj pasívne správanie (zdržanie sa konania alebo jeho opomenutie), ktoré má v zákone uvedené znaky. Týmito znakmi je predovšetkým neoprávnenosť zásahu (neoprávneným nie je zásah do osobnostnej sféry, ak sú dané okolnosti vylučujúce protiprávnosť konania, napr. výkon práva, plnenie povinnosti, svojpomoc, nutná obrana, či krajná núdza) a tiež jeho objektívna spôsobilosť negatívne dopadnúť na osobnosť fyzickej osoby. Ak určité konanie vykazuje zákonné znaky zásahu do chránených osobnostných práv, má fyzická osoba právo najmä domáhať sa, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov, a aby jej bolo poskytnuté primerané zadosťučinenie (§ 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Výšku náhrady určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo (§ 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka). Predpokladom úspešného uplatnenia práva na ochranu osobnosti je preto jednak to, že došlo k neoprávnenému zásahu a jednak to, že tento zásah bol objektívne spôsobilý privodiť ujmu na chránených osobnostných právach. Obe náležitosti musia byť splnené, aby vznikol právny vzťah, obsahom ktorého je na jednej strane právo domáhať sa ochrany podľa § 11 Občianskeho zákonníka a na druhej strane povinnosť znášať sankcie uložené súdom. Účastníkom, ktorý je v rámci tohto právneho vzťahu nositeľom uvedeného oprávnenia (subjektom ochrany), je fyzická osoba, do osobnostných práv, ktorej bolo zasiahnuté. Účastníkom, ktorý je nositeľom povinnosti upustiť od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jeho osobnosti alebo odstrániť následky zásahov alebo poskytnúť primerané zadosťučinenie, je vždy tá fyzická alebo právnická osoba, ktorá sa dopustila určitého konania neoprávnene zasahujúceho do chránených

osobnostných prác (je pôvodcom alebo subjektom zásahu) (rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/134/2007).

26. V kontexte citovaných nariadení Ministerstva vnútra SR a s prihliadnutím na predpoklady vyvedenia zodpovednosti za neoprávnený zásah do osobnosti, dovolací súd dospel k záveru, že do osobnostných práv žalobcov zasiahnuté bolo a s prihliadnutím k tomu im súd prvej inštancie, s potvrdením odvolacieho súdu, priznal náhradu nemajetkovej ujmy. Dovolací súd sa v tomto smere stotožnil so závermi nižších súdov, je však potrebné ustáliť pasívnu legitímáciu v tejto časti nároku.

27. Dovolacia námietka podľa § 420 písm. f) CSP, na základe ktorej žalovaná 1/ namietala nesprávny procesný postup súdu, je opodstatnená v časti nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, keďže odvolací súd tento nárok prejednal len vo vzťahu k žalovanej Slovenskej republike a nie vo vzťahu k žalovanému Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky.

28. Žalovaná 1/ prípustnosť svojho dovolania vyvodzovala tiež z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

29. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

30. Dovolací súd zdôrazňuje, že pre všetky dôvody prípustnosti dovolania vymenované v ustanovení § 421 ods. 1 CSP má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako ju dovolateľ vo svojom dovolaní zdefinuje a špecifikuje. Aby dovolanie bolo podľa tohto ustanovenia prípustné, v dovolaní nastolená otázka musí byť otázkou právnou (či už hmotnoprávnou, alebo procesnoprávnou, avšak nikdy nie skutkovou) a zároveň otázkou rozhodujúcou pre rozhodnutie odvolacieho súdu, to znamená otázkou, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení svoje rozhodnutie založil (t. j. otázkou, od ktorej vyriešenia záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu). Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie, ktorej neviedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia.

31. Pre právnu otázku v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktoré zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej dovolací súd už určitú právnu otázku vyriešil a rozhodovanie jeho senátov sa ustálilo na zvolenom riešení tejto otázky, avšak odvolací súd sa svojím rozhodnutím odklonil od takto ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

32. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, by potom mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením konkrétneho stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia odvolacieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, c/ uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená.

33. Uvedené taktiež pramení zo samotného účelu právnej úpravy dovolania v Civilnom sporovom poriadku, ktorým sa sleduje nielen náprava nesprávností v konkrétnom spore dovolateľa, ale tiež dosiahnutie cieľov významných z hľadiska celkového rozhodovania všeobecných súdov Slovenskej republiky: ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a/ CSP sleduje zámer minimalizovať nežiaduce odklony rozhodnutí odvolacích súdov od rozhodovacej praxe odvolacieho súdu a tým prispieť k ich jednotnému rozhodovaniu.

34. Dovolanie ale nie je koncipované, ako ďalší riadny opravný prostriedok („ďalšie odvolanie“), preto pri formulácii právnej otázky (od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu) je potrebné mať na zreteli, aby zároveň bola vymedzená aj dostatočne všeobecným spôsobom tak, aby vôbec bolo možné konštatovať, že vo vzťahu ku konkrétnej právnej otázke skutočne existuje alebo neexistuje ustálená príp. rozdielna rozhodovacia prax dovolacieho súdu. Pre posúdenie, či ide o právnu otázku kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej, a pre posúdenie prípustnosti dovolania nie je rozhodujúci subjektívny názor strany sporu (účastníka konania), že daná právna otázka môže byť pre ňu rozhodujúca, ale významný je výlučne záver dovolacieho súdu rozhodujúceho o jej dovolaní.

35. Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje aj na judikovaný právny záver ústavného súdu (sp. zn. II. ÚS 172/03), v zmysle ktorého „ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípade zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane“. Aj z ďalších rozhodnutí ústavného súdu (napr. nálezy sp. zn. I. ÚS 115/2020, I. ÚS 336/2019) vyplýva požiadavka na náležité posúdenie dovolania vo vzťahu k jeho prípustnosti - „pri posudzovaní toho, či dovolateľ dostatočne vymedzí právnu otázku, je potrebné, aby sa najvyšší súd pokúsil autenticky porozumieť dovolateľovi - jeho textu ako celku, ale na druhej strane nesmie ani dotvárať vec na úkor procesnej protistrany. Ide o dialóg, ale nie o právnu pomoc. Nie je úlohou najvyššieho súdu „hádať“, čo povedal dovolateľ, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu právnej otázky“. V tomto kontexte ústavný súd vyžaduje, aby právna otázka z dovolania jasne vyčnievala a takisto aby z dovolania vyčnievalo aj právne posúdenie veci, ktoré pokladá dovolateľ za nesprávne s uvedením toho, v čom má spočívať táto nesprávnosť; preto musí pripraviť jasné, vecné a zmysluplné vymedzenie namietaného nesprávneho právneho posúdenia spornej právnej otázky.

36. Z obsahu dovolania žalovaného 1/ je zrejmé, že nepostupoval v súlade s vyššie definovanými požiadavkami pre uplatnenie dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, keď jasne nevymedzil konkrétnu právnu otázku, na riešení ktorej založil odvolací súd svoje rozhodnutie a neoznačil kvalifikovaným spôsobom ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, od záverov ktorej sa odvolací súd odklonil.

37. Dovolateľ síce namietal, že odvolací súd nesprávne posúdil predpoklady vzniku zodpovednosti za škodu, avšak ako už bolo vyššie uvedené, tieto svoje závery ale nekomparoval s konkrétnou ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, od ktorej sa mal odvolací súd odchýliť. V čom konkrétne sa mal odvolací súd odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu teda dovolateľka neuviedla a uvedené vymedzenie nebolo možné ani vyabstrahovať z dovolania ako celku bez toho, aby bola znevýhodnená procesná protistrana. Dovolacia argumentácia žalovanej je preto sama o sebe nespôsobilá založiť prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Samotné polemizovanie dovolateľky s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ CSP (porovnaj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/203/2016, 3Cdo/6/2017, 3Cdo/67/2017, 4Cdo/95/2017, 7Cdo/140/2017).

38. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd konštatuje, že dovolateľka nenaplnila podmienku požadovaného odôvodnenia svojho dovolania vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

39. Vzhľadom na vyššie uvedené, dovolací súd rozhodol tak, že rozsudok odvolacieho súdu zo 7. decembra 2021 zrušil v časti týkajúcej sa nároku žalobcov na náhradu nemajetkovej ujmy, t. j. v rozsahu výrokov I. a II. a na ne nadväzujúceho výroku VI. rozsudku Okresného súdu Trnava č. konania 16C69/2011-697 z 15. júla 2020. Úlohou odvolacieho súdu bude opätovne prejednať uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy voči žalovanému 2/, t. j. voči Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky. Vo zvyšnej časti dovolací súd podané dovolanie odmietol podľa § 447 písm. f) CSP.

40. Dovolací súd rozhodol o trovách dovolacieho konania o zaplatenie náhrady škody tak, ako je uvedené v enunciiate rozhodnutia s poukazom na § 451 ods. 3 CSP.

41. V novom rozhodnutí vo veci rozhodne odvolací súd aj o trovách dovolacieho konania o náhradu nemajetkovej ujmy (§ 453 ods. 3 CSP).

42. V ďalšom konaní je odvolací súd právnym názorom dovolacieho súdu viazaný (§ 455 CSP).

43. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok